For 6-9-14 – Orach Chaim 328:13-14
Pages 449-451 of http://www.hebrewbooks.org/51473

YESHIVA UNIVERSITY
TORAH MiTZION
BEIT MIDRASH

Topics:
- Pulling a tooth on Shabbat
- Aiding violation of Shabbat for medical purposes

מחלות שיניים

א. שו"ת ציץ אליעזר חלק ח סימן טו - קונ' משיבת נפש פרק י:ו

וביסוד האיסור של הוצאת שן בשבת כותב המ"ב בביאור הלכה לשדות נרגא במ"ש בזה המג"א בסק"ג דהוצאת שן מלאכה דאורייתא דהא חובל לרפואה, והיינו דר"ל דבזה חייב אפי' למ"ד מקלקל בחבורה פטור דזה מתקן הוא. וע"ז מעיר המ"ב, דהא הוא אינו מכוין רק להוציא השן והדם ממילא קאתי, ואף דהוי פסיק רישא הא הוי עכ"פ פ"ר דלא איכפת ליה ואין איסורו אלא מדרבנן, ולמ"ד מקלקל בחבורה חייב גם בזה חייב כמו שכתב הגר"א בסי' של"א ס"י, אבל למ"ד פטור אמאי חייב בזה? ולכן מסיים דאף דע"י ישראל בודאי יש ליזהר בזה, אבל, עכ"פ ע"י עכו"ם אפשר דיש להקל אף באינו חולה כל גופו ע"ש...

ברם ראיתי בערוה"ש בסעי' כ"ג שכותב לחייב בעיקרת /בעקירת/ שן משום אב מלאכה דעוקר דבר מגידולו... ואם נאמר דהחיוב הוא אמנם משום כך, וכי זהו באולי גם כוונת המג"א לחייב משום כך, הרי יורד ממילא השגת המ"ב על המג"א בזה דהרי באמת מכוין הוא להוצאת השן ובזה גופא הרי מונח החיוב, ולכן שפיר כותב המג"א דחייב...

ב. ספר איסור והיתר הארוך שער נט סימן כד

וכן התיר מהר"ז ז"ל לתלוש שן ע"י עכו"ם בשבת והיינו מטעמא דלעיל דחולי שאין בו סכנה אומר לכנעני ועושה דכה"ג במקום צער לא גזרו. אבל מחמת סכנה [בלבד, בלי צער] ליכא למימר דאדרבה תלישת שן הוי סכנה כדאי' לעיל:

מסייע

ג. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כב עמוד א

אמימר שרי למכחל עינא מנכרי בשבתא... אמר ליה רב אשי לאמימר, "מאי דעתיך? דאמר עולא בריה דרב עילאי כל צרכי חולה עושין על ידי נכרי בשבת, ואמר רב המנונא כל דבר שאין בו סכנה אומר לנכרי ועושה? הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה, אבל מר קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח!" אמר ליה, איכא רב זביד דקאי כותך, ושניי ליה מסייע אין בו ממש.

ד. תלמוד בבלי מסכת מכות דף כ עמוד ב

תני תנא קמיה דרב חסדא אחד המקיף ואחד הניקף לוקה. אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבילא [כלו' בסל] לקי? דאמר לך מני?! רבא אומר במקיף לעצמו ודברי הכל. רב אשי אומר במסייע ודברי הכל.

ה. רמ"א אורח חיים הלכות שבת סימן שכח:ג

מי שחושש בשיניו ומצטער עליו להוציאו, אומר לא"י להוציאו (ב"י בשם אורחות חיים ואיסור והיתר הארוך).

ו. ט"ז אורח חיים סימן שכח:א

דקשיין הגמרות אהדדי דכיון דמסייע אין בו ממש אין הניקף חייב מלקות דבעינן מעשה למלקות ולא ראינו בתוס' ובפוסקי' שיש חילוקים בזה ומסתמ' תרוויהו הלכתא נינהו... וע"כ צריכים אנו לחלק ביניהם דההיא דאמימר לא עביד שום מעשה דכבר עיניו הם פתוחות אלא שהוא מסייע עמו בשעה שהוא עוש' המלאכה וכיון שא"צ לו רק לסיוע בעלמא אין בו ממש, משא"כ בההיא דניקף שקודם שמתחיל המקיף להקיף מזמין הניקף את שערו הוה כמו מתחיל במלאכה ויש בו ממש. וכן בטור כתב ג"כ שמטה עצמו אליו לזה. ואם כן ה"נ בזה שפותח פיו ועוש' מעשה קודם לעכו"ם כי סתם אדם פיו סגור תמיד אלא פותחו אם רוצה לאכול או כיוצא בזה, ואם כן זה הוה מסייע שיש בו ממש ודומה לניקף ממש ואסור...

ז. חידושי הריטב"א מסכת מכות דף כ עמוד ב

פירש"י ז"ל שמזמין לו השערות. ואיכא דקשיא ליה, הא דאמרינן במס' יום טוב (ביצה כ"ב א') לענין מיכחל כותי לישראל ביום טוב וישראל עמיץ ופתח דמסייע אין בו ממש, ולא קשיא, שאין כל המסייעין שוין, דמסייע דהתם אין בו ממש שדרך העין למעמץ ומפתח קצת אבל הכא סיוע גדול הוא כשמזמין לו עצמו בשערו...

ח. ה' היתירי מסייע

- אפשר לעכו"מ לעשות בלי הסיוע, במצב default (ט"ז)
- האיסור הוא דרבנן (חכם צבי, מהרש"ם)
- הסיוע הוא קודם למעשה האיסור (ר' עקיבא איגר)
- הסיוע הוא באופן רגיל (חזון איש)
- רק בשיער אסור, משום גזירת הכתוב (ש"ך)